Notitie Woonlasten

Februari 2023, versie 2.0

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Inleiding 3
1 Definitie woonlasten 4
2 De woonlasten vergeleken 5
2.1 Landelijk 5
2.2 Provinciaal 7
3 Onroerende zaakbelasting 9
3.1 Ons beleid 9
3.2 Kerngegevens 9
3.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien? 13
3.4 Ontwikkelingen 14
4 Afvalstoffenheffing 16
4.1 Ons beleid 16
4.2 Kerngegevens 16
4.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien? 18
4.4 Ontwikkelingen 18
5 Rioolheffing 20
5.1 Ons beleid 20
5.2 Kerngegevens 20
5.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien? 21
5.4 Ontwikkelingen 22
6 Kwijtschelding 23
6.1 Ons beleid 23
6.2 Kerngegevens 23
6.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien? 23
Bronvermelding 25
Bijlage 26

Inleiding

In ons collegeprogramma gaven we aan dat we onze financiën op orde willen houden door een evenwicht tussen de gemeentelijke inkomsten en uitgaven. Een belangrijk onderdeel van deze financiën is voor ons het betaalbaar wonen voor de inwoners van onze gemeente.

Op dit moment zijn er diverse ontwikkelingen die effect hebben op de woonlasten van onze inwoners. Denk hierbij aan de economische ontwikkelingen in de afgelopen jaren, waarin de inflatie een grote rol speelde. Maar ook de toekomstige invoering van Diftar (aanpassing tarieven vanaf 2026). Deze ontwikkelingen zijn voor ons aanleiding om met u in gesprek te gaan over de gemeentelijke woonlasten.

We willen u met deze notitie inzicht geven in onze gemeentelijke woonlasten. We geven onder andere inzicht in de omvang en de ontwikkeling van deze lasten. Op basis hiervan kunt u kaders stellen die wij vervolgens verwerken in de belastingvoorstellen voor het komende jaar.

1 Definitie woonlasten

Huishoudens hebben woonlasten. Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. Dit zijn bijvoorbeeld huur of hypotheek(rente), belastingen en heffingen en gas- en elektriciteitslasten. In deze notitie gaan we in op de gemeentelijke woonlasten. Deze bestaan volgens de definitie van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (het Coelo) uit de onroerende zaakbelasting (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

De gemeentelijke woonlasten bestaan voor huishoudens in een huurwoning uit de afvalstoffenheffing en soms een rioolheffing. Eigenaren betalen daarnaast ook OZB. In enkele gemeenten wordt hier nog een heffingskorting afgetrokken.
In onze gemeente betalen huurders van woningen alleen afvalstoffenheffing. Eigenaren betalen daarnaast OZB en rioolheffing. Bij niet-woningen betalen zowel eigenaren als gebruikers OZB.

Hoewel we in deze notitie alleen in gaan op de gemeentelijke woonlasten, willen we op deze plek nog aandacht geven aan de waterschapslasten. Ieder huishouden in onze gemeente betaalt namelijk één of meerdere vormen van waterschapsbelasting. De meeste eigenaren betalen naast een zuiveringsheffing een watersysteemheffing gebaseerd op de WOZ-waarde van de woning of bedrijfspand. De meeste huurders betalen naast een zuiveringsheffing een watersysteemheffing ingezetenen. Als gemeente hebben wij geen invloed op de waterschapsbelasting. Daarover gaat het waterschap (in ons geval Wetterskip Fryslân). Toch gaat dit jaarlijks ook om een aanzienlijk bedrag, waardoor dit wel een behoorlijk onderdeel uitmaakt van de totale woonlasten. Om die reden is in de bijlage een overzicht opgenomen van de tarieven en bedragen per waterschap in Nederland.

Voor de cijfers en vergelijkingen in deze notitie is gebruik gemaakt van de Atlas lokale lasten die het Coelo jaarlijks opstelt. Daarbij is de meest recente Atlas lokale lasten van 2023 gebruikt voor de vergelijkingen. Voor de historische gegevens is gebruik gemaakt van de oudere onderzoeken. Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van de informatie uit onze eigen gemeentelijke systemen.

2 De woonlasten vergeleken

Het vaststellen van de tarieven van de gemeentelijke belastingen en heffingen is een taak van de gemeenteraad. Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt dat de begrote opbrengst niet hoger mag zijn dan de begrote kosten ter zake. Er is daarmee een maximum aan de hoogte van de tarieven. De tarieven mogen echter wel lager dan kostendekkend worden vastgesteld. Dit betekent dat een deel van de kosten van afvalinzameling en –verwerking of gemeentelijk waterbeheer wordt gedekt uit de algemene middelen (bijvoorbeeld OZB). Elke afzonderlijke gemeente is vrij om zelf de hoogte van de OZB-tarieven te bepalen.

2.1 Landelijk

In de gemeente Weststellingwerf zijn de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden € 807 (eigenaar/bewoner). Op de ranglijst staat onze gemeente daarmee op een 39e plek. Dit rangnummer geeft aan hoe hoog de woonlasten in onze gemeente zijn in vergelijking met andere gemeenten in Nederland. Nummer 1 heeft hierbij de laagste woonlasten. Nummer 349 heeft de hoogste woonlasten.

In de goedkoopste gemeente bedragen de woonlasten € 652 (Aalten) en in de duurste € 1.874 (Bloemendaal). De gemiddelde woonlasten voor eigenaar-bewoners liggen op € 944.
Het grote verschil tussen de woonlasten in de goedkoopste en de duurste gemeente (€ 1.222) is enigszins misleidend. De frequentieverdeling van de gemeentelijke woonlasten is namelijk zeer vlak. In 79 % van de gemeenten liggen de woonlasten tussen de € 800 en de € 1.100. Aan de onderkant en de bovenkant van de verdeling zit een beperkt aantal uitschieters.

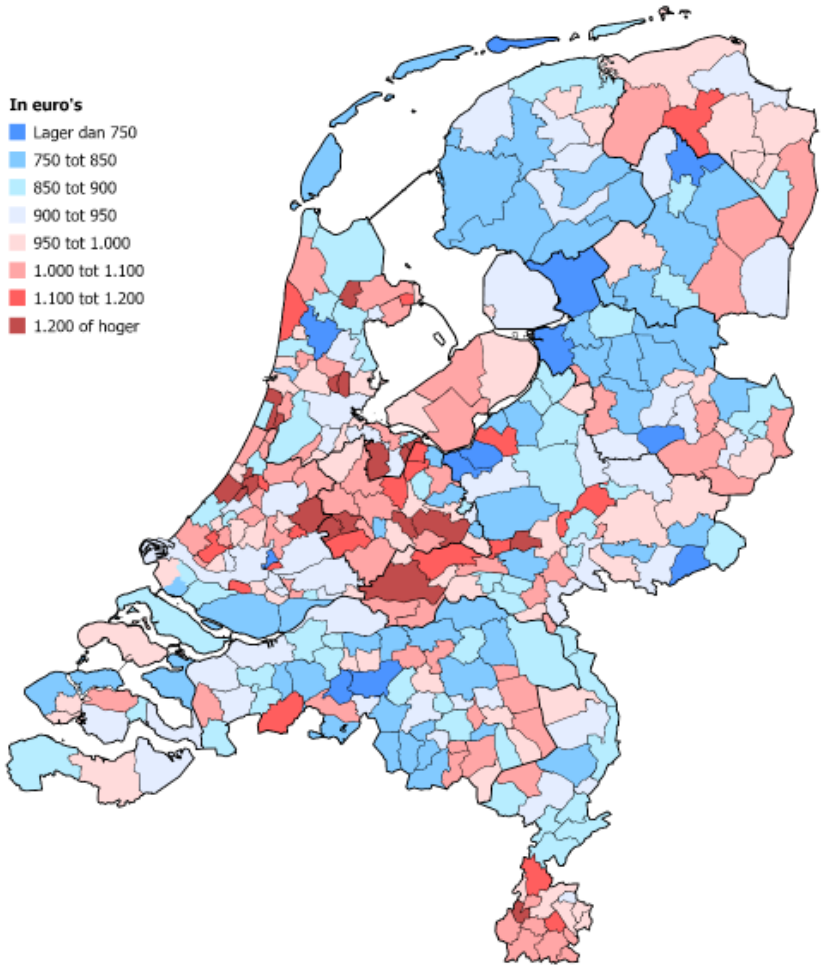

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met eigen woning (kaart 28 van Atlas lokale lasten 2023)

De woonlasten voor huurders in gemeente Weststellingwerf zijn voor een meerpersoonshuishouden € 290. Op de ranglijst staat onze gemeente daarmee op een 34e plek. Ook hierbij geldt dat nummer 1 de laagste woonlasten heeft en in dit geval nummer 354 de hoogste. Het verschil in het aantal rangnummers komt doordat een gemeente na een herindeling nog twee jaar afzonderlijke tarieven mag heffen in de voormalige gemeenten (met uitzondering van de OZB). Dat betekent dat de gemeentelijke woonlasten binnen een gemeente kunnen verschillen.

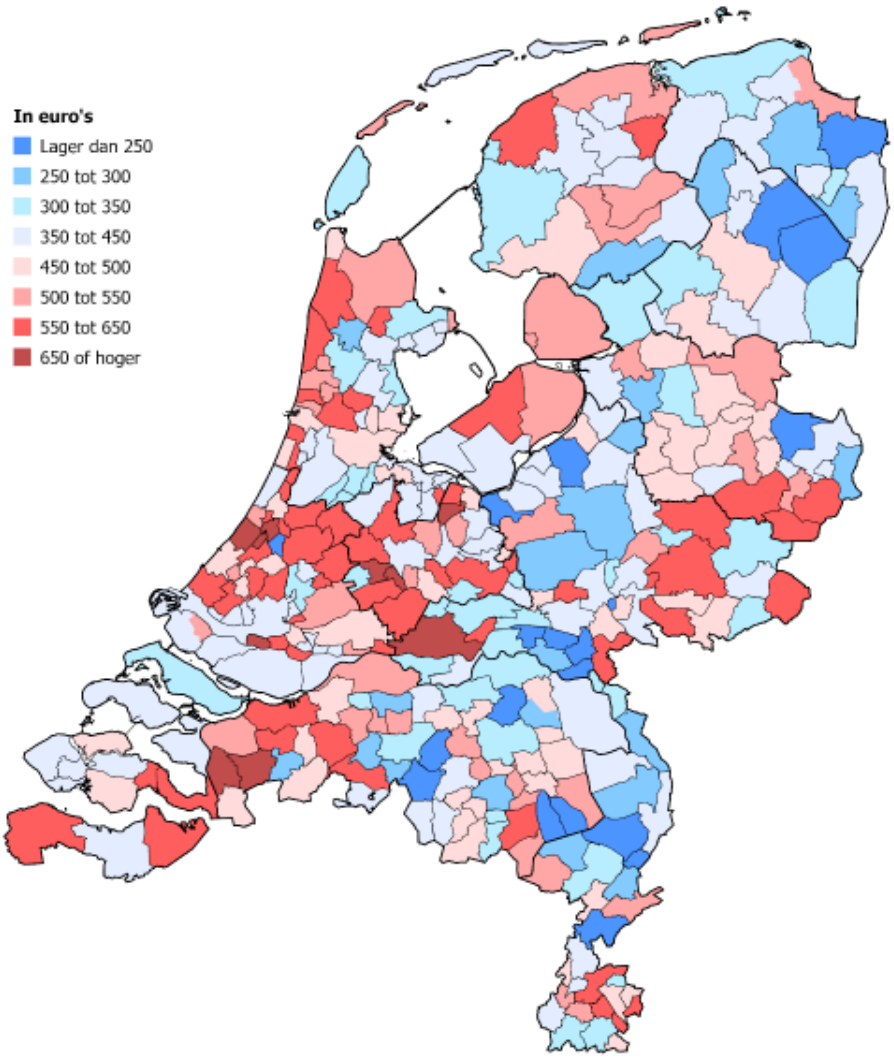

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met huurhuis (kaart 32 van Atlas lokale lasten 2023)

2.2 Provinciaal

Het Coelo geeft in de Atlas lokale lasten ook de woonlasten per provincie weer. Hierna wordt het overzicht getoond van de woonlasten per gemeente voor eigenaar-bewoners en huurders in de provincie Fryslân. Daarbij is de tabel qua rangschikking gesorteerd op de woonlasten van meerpersoonshuishoudens als eigenaar-bewoner.

	eigenaar/bewoner		huurder	
Fryslân	**eph**	**mph**	**eph**	**mph**
Ameland	596	679	324	406
Harlingen	662	766	213	316
Terschelling	798	798	396	396
Weststellingwerf	710	807	193	290
Ooststellingwerf	625	813	232	420
Súdwest Fryslân	778	822	296	341
Opsterland	715	824	412	521
Vlieland	690	830	365	505
Leeuwarden	690	836	276	422
De Fryske Marren	691	843	348	500
Noardeast-Fryslân	813	895	436	518
Schiermonnikoog	762	896	381	515
Smallingerland	873	915	338	380
Tytsjerksteradiel	826	926	283	383
Waadhoeke	805	928	490	613
Heerenveen	822	944	387	509
Achtkarspelen	837	950	458	571
Dantumadiel	923	974	393	444

*Eph = eenpersoonshuishouden
Mph = meerpersoonshuishouden

De gemeente Weststellingwerf staat in onze provincie op een vierde plek als het gaat om de gemeentelijke woonlasten.

Grafisch ziet een vergelijking van gemeente Weststellingwerf ten opzicht van het gemiddelde van de provincie en het landelijk gemiddelde er over de afgelopen jaren als volgt uit:

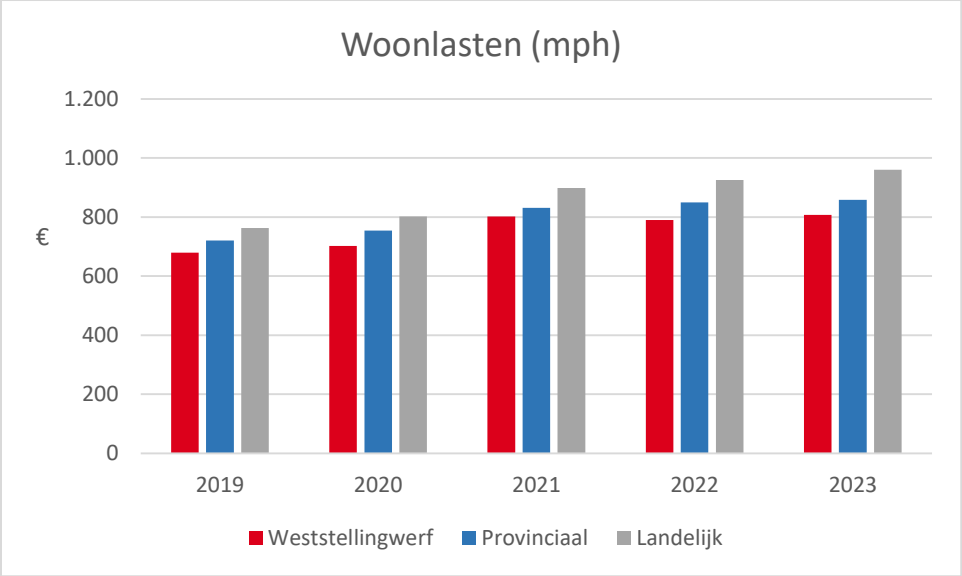

Woonlasten gesplitst

We kunnen de woonlasten splitsen in de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Het overzicht hieronder toont de gesplitste woonlasten per gemeente ten opzicht van het landelijk gemiddelde en het provinciegemiddelde.

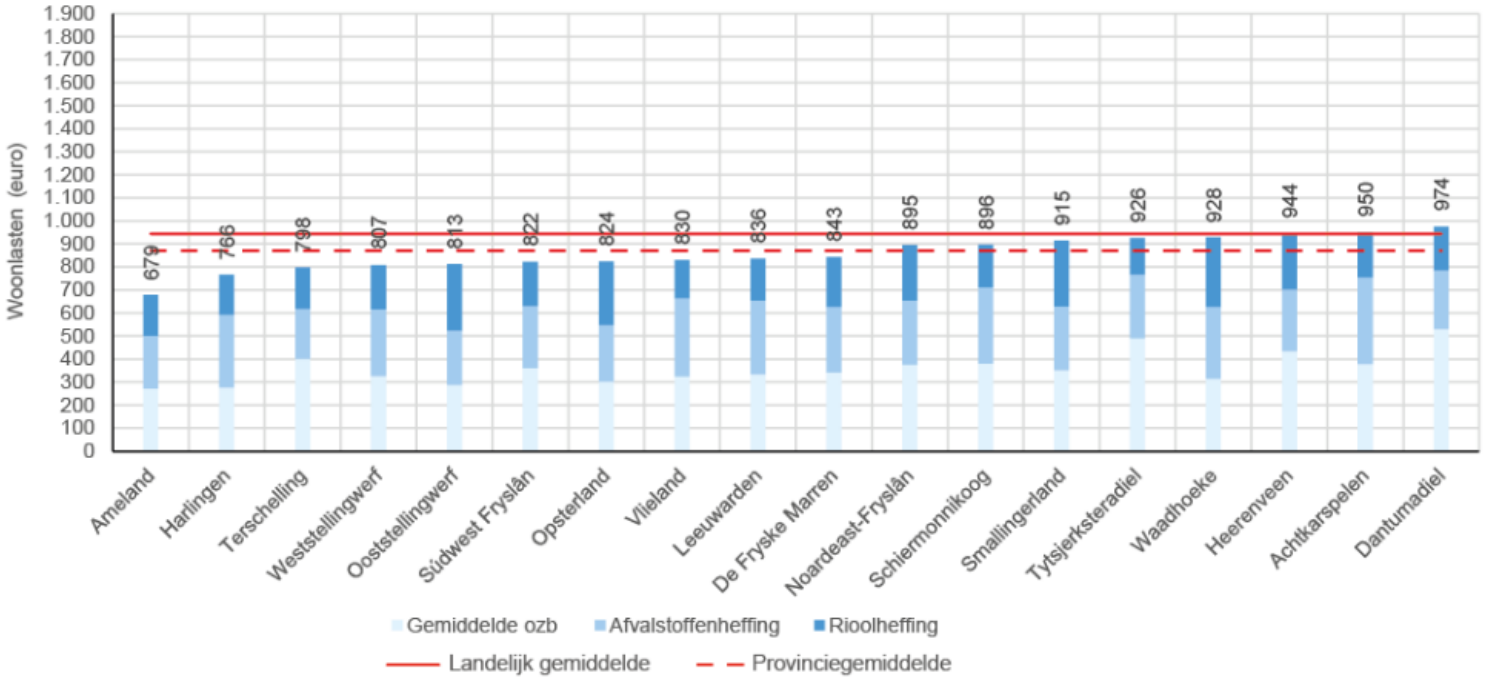

3 Onroerende zaakbelasting

De OZB staat voor onroerendezaakbelastingen. Er zijn drie tarieven: één op het bezit van een woning, één op het bezit van een ander soort pand (niet-woningen) en één op het gebruik van een niet-woning. De belasting bedraagt een percentage van de waarde van de woning of niet-woning, de WOZ-waarde.

3.1 Ons beleid

De grondslag voor de OZB is sinds 1995 de WOZ-waarde van een woning of niet-woning. Deze wordt sinds 2007 ieder jaar opnieuw vastgesteld. De peildatum ligt steeds op 1 januari van het jaar ervoor. De peildatum in 2023 is dus 1 januari 2022.

De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten op de uitvoering van de Wet Onroerende Zaken (WOZ). De berekening van de taxaties voor woningen vindt sinds 2022 verplicht plaats op basis van de oppervlakte van een woning.

Onze OZB-tarieven berekenen we door de gewenste opbrengst te delen door de belastinggrondslag. Als formule ziet dit er als volgt uit:

Gewenste opbrengst ÷ WOZ-waarden = OZB-tarief

Doorgaans verhogen wij de OZB-opbrengst met de inflatiecorrectie. Dit doen wij op basis van de consumentenprijsindex van het Centraal Economisch Plan van het CPB. Vanwege de hoge inflatiecijfers van de afgelopen jaren hebben we in het collegeprogramma opgenomen dat we de OZB-opbrengst maximaal verhogen met de gemiddelde prijsstijging van de 3 voorliggende jaren.

Ontwikkeling WOZ-waarden vs ontwikkeling tarief

Men is vaak bang dat een hogere WOZ-waarde leidt tot een evenredig grote stijging van de betaalde OZB. Dat hoeft niet zo te zijn. OZB-tarieven worden doorgaans afgeleid door de gewenste opbrengst te delen door de belastinggrondslag. Een hogere WOZ-waarde betekent bij gelijkblijvende opbrengst dus een lager tarief. Gemeenten houden bij het vaststellen van de OZB-tarieven rekening met de ontwikkeling van de WOZ-waarden.

Dit betekent dat als de gemiddelde WOZ-waarden stijgen, het OZB-tarief daalt en omgekeerd. Het is echter niet zo dat de stijging van de WOZ-waarden leidt tot een evenredige daling van het OZB-tarief. Als het OZB-tarief ieder jaar in dezelfde mate zou dalen als de stijging van de WOZ-waarden (of omgekeerd) dan zou de OZB-opbrengst gelijk blijven. Gemeenten hebben echter net als iedereen te maken met stijgende kosten, bijvoorbeeld door inflatie.

3.2 Kerngegevens

De onroerende zaakbelasting (OZB) wordt betaald voor onroerende zaken. Dat zijn objecten, vooral gebouwen, die langdurig aan de grond gebonden zijn. Onze gemeente kent drie verschillende -tarieven:

1. OZB voor eigenaren van woningen
2. OZB voor eigenaren van niet-woningen
3. OZB voor gebruikers van niet-woningen

Hierna gaan we in op de drie verschillende tarieven.

OZB voor eigenaren van woningen
In onderstaande tabel laten we zien hoe het OZB-tarief voor de eigenaren van woningen zich in onze gemeente in de afgelopen vijf jaar heeft ontwikkeld.

OZB tarief, eigenaren woning (in procenten)

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	0,1351	0,1305	0,1199	0,1032	0,0892
Landelijk gemiddelde	0,1245	0,1218	0,1187	0,1114	0,0998

Landelijk gezien ligt bij 61 % van de gemeenten het OZB-tarief voor woningen tussen 0,08 en 0,12 procent. Het landelijk gemiddelde tarief ligt in 2023 op 0,0998 procent. Onze gemeente heeft een lager tarief dan dit landelijk gemiddelde. Een vergelijking van de tarieven is echter niet erg informatief, omdat gemeenten met goedkope woningen hogere tarieven nodig hebben om een bepaalde opbrengst te krijgen dan gemeenten met dure huizen. Om die reden heeft het Coelo de tarieven gecorrigeerd naar gestandaardiseerde tarieven. Onderstaande kaart geeft die vergelijking weer.

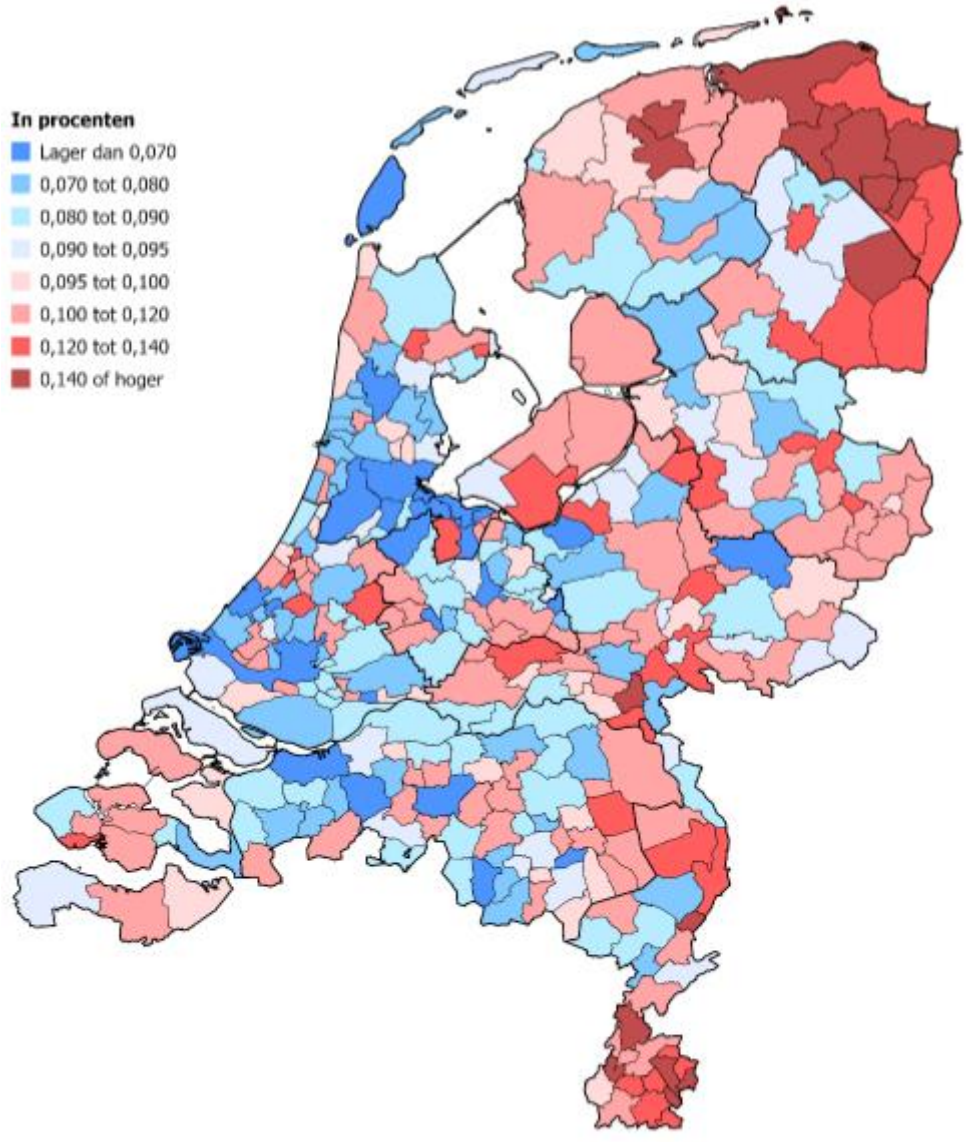

Gestandaardiseerd OZB-tarief woningen (kaart 8 van Atlas lokale lasten 2023)

Zoals hiervoor al werd geschetst, staat het OZB-tarief niet los van de ontwikkeling van de WOZ-waarden. De WOZ-waarde is onder andere afhankelijk van de marktwerking. De WOZ-waarden in onze gemeente van de afgelopen vijf jaar zien er als volgt uit:

WOZ-waarden (woningen, in mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023
Eigenaar woningen	2.200	2.374	2.649	2.934	3.449

De OZB-opbrengst van eigenaren van woningen over de afgelopen vijf jaar ziet er als volgt uit:

OZB-opbrengst (eigenaar woningen, in mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	2,97	3,10	3,16	3,02	3,07*

* Dit is de begrote opbrengst, aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

OZB voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen

Eigenaren en gebruikers van niet-woningen betalen een ander, veelal hoger OZB-tarief dan eigenaren van woningen. De categorie niet-woningen bestaat naast bedrijven ook uit bijvoorbeeld ‘instellingen van sociaal belang’ zoals sportaccommodaties en dorpshuizen. Zowel de eigenaar als de gebruiker van een niet-woning betaalt OZB.

In onderstaande tabel laten we zien hoe het OZB-tarief voor niet-woningen zich in onze gemeente in de afgelopen vijf jaar heeft ontwikkeld.

OZB tarief, niet-woning (in procenten)

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf, tarief eigenaar niet-woning	0,2019	0,2026	0,2082	0,2115	0,2125
Landelijk gemiddelde, tarief eigenaar niet-woning	0,2495	0,2591	0,2739	0,2828	0,2909
Weststellingwerf, tarief gebruiker niet-woning	0,1977	0,2003	0,2068	0,2072	0,2067
Landelijk gemiddelde, tarief gebruiker niet-woning	0,1917	0,1973	0,2044	0,2073	0,2113

Een beeld dat volgens het Coelo vooral bij ondernemers bestaat, is dat gemeenten het OZB-tarief voor niet-woningen veel sterker laten stijgen dan dat voor woningen. Woningen zijn echter veel sterker in waarde gestegen dan niet-woningen. Dit betekent dat het vergelijken van de tarieven zonder rekening te houden met de verandering van de WOZ-waarden een vertekend beeld geeft van de lastenontwikkeling voor de belastingbetaler.

Het Coelo heeft onderzocht hoe de tarieven zich landelijk gezien ontwikkelen, gecorrigeerd voor de WOZ-ontwikkeling. Hieruit blijkt dat de tariefontwikkeling min of meer parallel aan elkaar loopt voor de eigenaren van woningen en de eigenaren en gebruikers van niet-woningen.

Gemeente Weststellingwerf hanteert in 2023 lagere tarieven voor de OZB niet-woningen dan het landelijk gemiddelde. Een vergelijking van de OZB-tarieven tussen gemeenten zegt echter betrekkelijk weinig. Zo kunnen twee gemeenten die dezelfde OZB-tarieven hanteren daar verschillende bedragen aan overhouden. De opbrengst hangt immers mede af van de belastinggrondslag. Een gemeente met veel dure bedrijfspanden behaalt met een bepaald tarief een hogere opbrengst dan een gemeente met weinig bedrijvigheid. Om die reden heeft Coelo ook bij de OZB niet-woningen een vergelijking opgesteld met gestandaardiseerde tarieven. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad. Onderstaande kaart geeft die vergelijking weer.

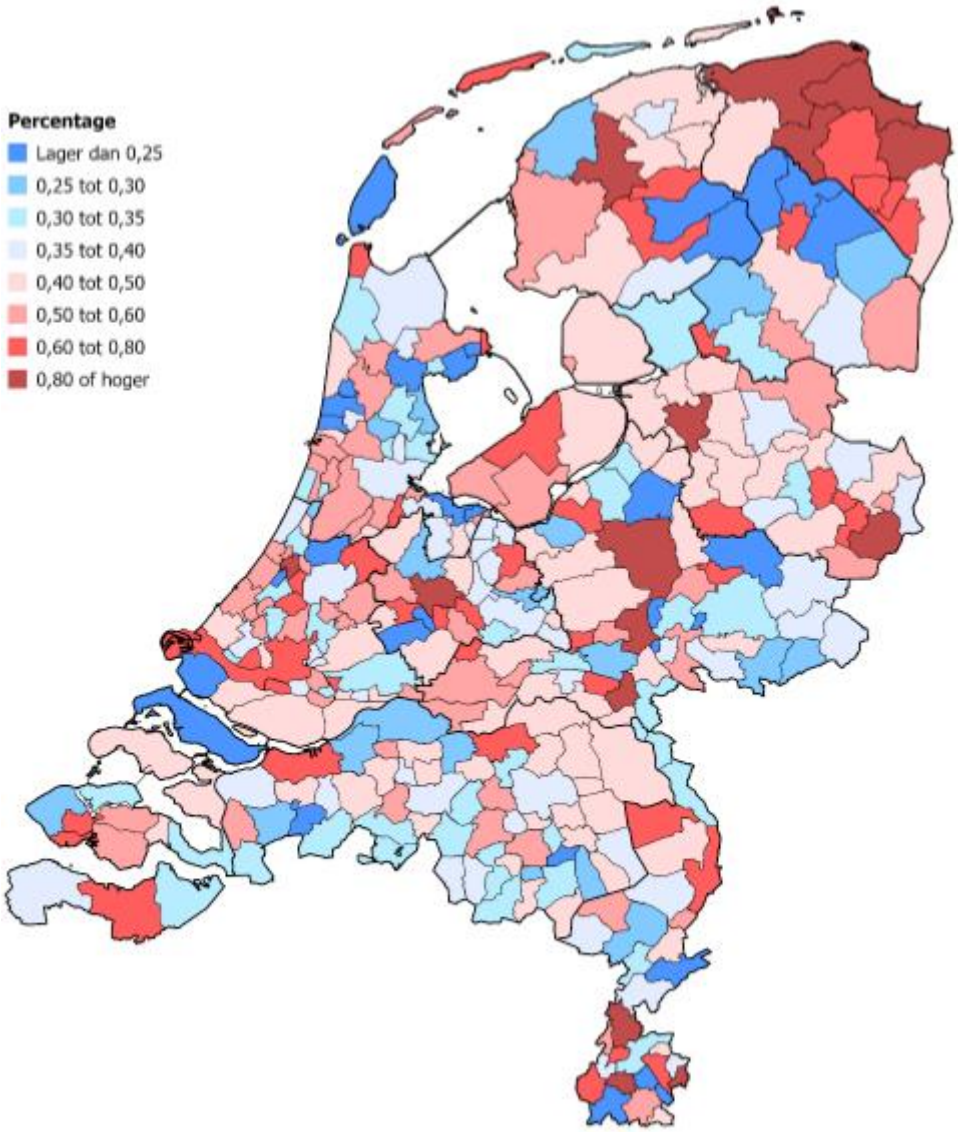

Gestandaardiseerd OZB-tarief niet-woningen (kaart 12 van Atlas lokale lasten 2023)

De WOZ-waarden van niet-woningen over de afgelopen vijf jaar zien er als volgt uit:

WOZ-waarden (niet-woningen, in mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023
Eigenaren niet-woningen	513	512	505	489	493
Gebruikers niet-woningen	386	390	388	384	385

De OZB-opbrengst van niet-woningen over de afgelopen vijf jaar:

OZB-opbrengst (niet-woningen, in mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023
Eigenaren niet-woningen	1,04	1,03	1,04	1,04	1,05*
Gebruikers niet-woningen	0,76	0,78	0,79	0,80	0,80*

* Dit is de begrote opbrengst, aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

3.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien?

Zoals hiervoor beschreven bedraagt de onroerend zaakbelasting een percentage van de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Deze WOZ-waarde wordt volgens de wet WOZ vastgesteld.

Helaas kan de nieuwe waarde van sommige objecten pas in een laat stadium definitief worden vastgesteld (onder meer als gevolg van bezwaar- en beroepsprocedures), waardoor gemeenten hun definitieve OZB-tarieven soms pas laat vaststellen. De OZB-tarieven moeten weliswaar voor het begin van het jaar worden gekozen, maar mogen in de loop van het jaar nog worden verlaagd (niet verhoogd).

De waarde van de onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen kan ook toenemen door nieuwbouw (of afgenomen door sloop). De zogeheten areaalontwikkeling.

De gemeente is niet vrij in het bepalen van de WOZ-waarde. De knop waar de gemeente aan kan draaien bij de OZB is beperkt tot het bepalen van de gewenste opbrengst. De gewenste opbrengst kan verhoogd of verlaagd worden met een bepaald percentage, maar bijvoorbeeld ook met de geschatte opbrengst van de areaalontwikkeling (door nieuwbouw of sloop).

Verevening van verschillen via het gemeentefonds

Bij het vergelijken en vaststellen van OZB-tarieven moeten we rekening houden met een verevening die door de Rijksoverheid wordt toegepast. Gemeenten met veel dure woningen en bedrijfspanden binnen hun grenzen ontvangen bij een bepaald OZB-tarief een hogere opbrengst dan gemeenten met minder dure onroerende zaken. Anders gezegd: gemeenten met veel dure onroerende zaken binnen hun grenzen kunnen met een laag OZB-tarief toch een redelijke opbrengst binnen halen.
De Rijksoverheid verevent dergelijke verschillen gedeeltelijk door daarmee rekening te houden bij de verdeling van de algemene uitkering die gemeenten ontvangen uit het gemeentefonds. De Rijksoverheid geeft gemeenten met dure woningen een lagere uitkering uit het gemeentefonds. Als het verdeelsysteem van de algemene uitkering de verschillen in belastingcapaciteit volledig zou verevenen, zouden twee gemeenten met dezelfde OZB-tarieven per saldo dezelfde algemene middelen ontvangen (OZB en algemene uitkering opgeteld). De verevening is echter niet volledig. Bij woningen is deze 80%, bij niet-woningen is deze 70%.

Artikel 12

Gemeenten die in ernstige financiële problemen verkeren, kunnen op grond van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet een aanvullende uitkering aanvragen. Dit kan als de algemene middelen van de gemeente aanmerkelijk en structureel tekortschieten om in de noodzakelijke behoeften te voorzien, terwijl de eigen inkomsten zich op een redelijk peil bevinden. Dit laatste betekent (in 2023) concreet dat afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend moeten zijn en dat het gewogen gemiddelde OZB-tarief ten minste 0,1729 procent van de WOZ-waarde moet bedragen. Niet-kostendekkende tarieven voor riool en reiniging zijn alleen toegestaan voor zover deze door een hoger OZB-tarief worden gecompenseerd. Artikel 12-gemeenten zijn dus genoodzaakt hoge tarieven te hanteren.

Hefboomeffect

Elke gemeente mag zelf bepalen hoeveel geld via de OZB wordt binnengehaald. Doordat de OZB een relatief kleine inkomstenbron voor gemeenten is, moeten zij deze wel aanzienlijk verhogen om een procentueel geringe uitgavenstijging te financieren. Dit wordt het hefboomeffect genoemd. Een maatstaf voor het hefboomeffect is het percentage waarmee de OZB-tarieven moeten worden

verhoogd om de uitgaven met één procent te laten toenemen. Onderstaande kaart laat het hefboomeffect van de gemeenten zien.

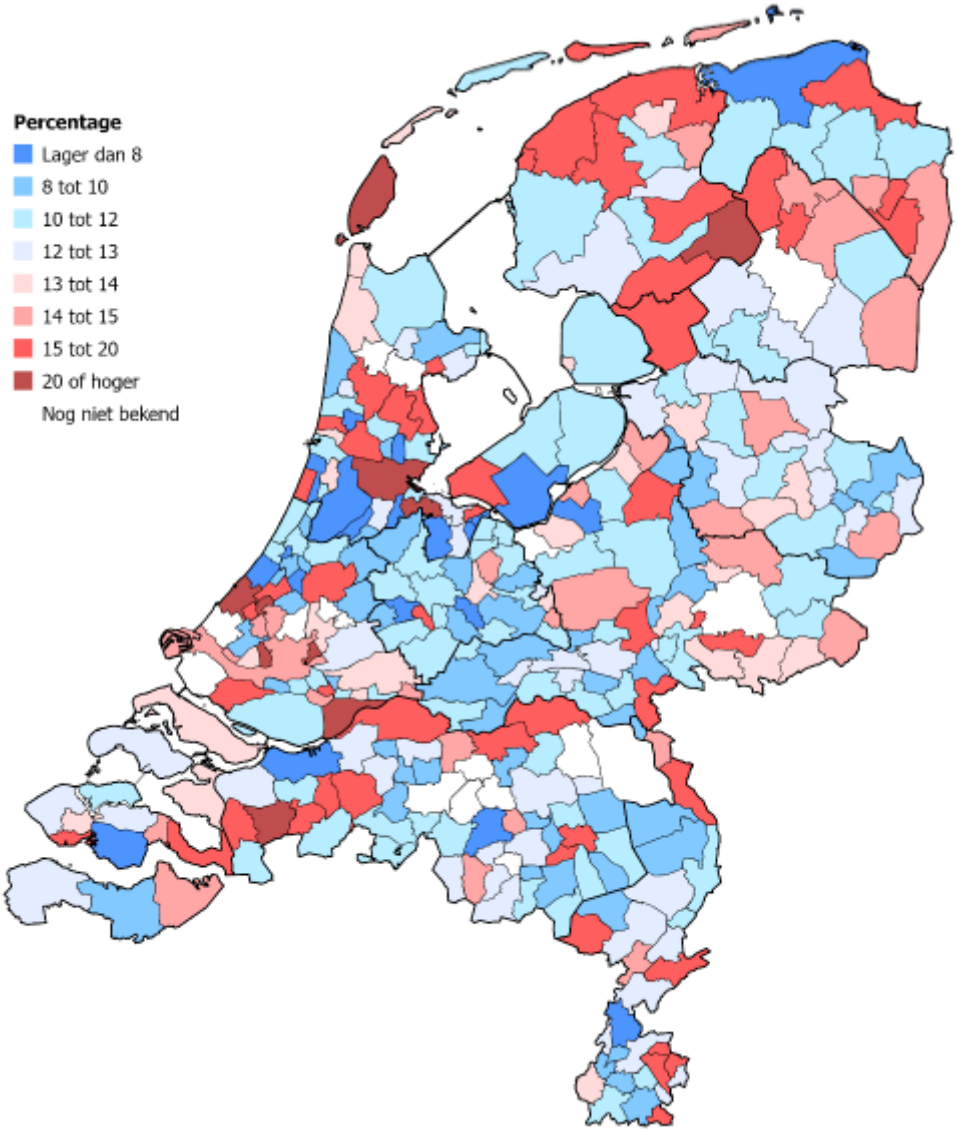

Hefboomeffect (kaart 15 van Atlas lokale lasten 2023)

Hieruit blijkt dat wij onze OZB-tarieven behoorlijk moeten verhogen om één procent extra uitgaven te kunnen doen.

3.4 Ontwikkelingen

De afgelopen jaren is er een toename van het aantal ingediende bezwaarschriften tegen de WOZ waarde. Ondanks voorlichting via de bijsluiter bij de aanslag, website, Waarderingskamer en aan de telefoon wordt er toch massaal gebruik gemaakt van de no cure no pay bedrijven (ncnp bedrijven). Ncnp bedrijven geven inwoners het gevoel dat ze worden ontzorgd.

Landelijk ligt de verhouding tussen ingediende bezwaren door particulieren en ncnp bedrijven flink uit elkaar namelijk 70% ingesteld door ncnp bedrijven. De verhouding bij de gemeente Weststellingwerf is 50%/50%.

De kosten voor de afhandeling door ncnp bedrijven, gedreven door de kostenvergoeding, rijzen hierdoor flink de pan uit.

In december 2023 gaat de Tweede Kamer zich buigen over de gevolgen van deze bedrijven en zijn er maatregelen getroffen om de kosten in de hand te houden. Deze maatregelen moeten de toename van het aantal bedrijven en daarmee bezwaren inperken.

Tevens zal de belastingplichtige zich ook bewust moeten worden van de hoge kosten die hiermee gemoeid gaan en de invloed die dit heeft op de hoogte van de OZB. Deze kosten gaan we met z'n allen dragen. Op de uitkomst van het bezwaar heeft het totaal geen invloed, deze wordt objectief beoordeelt.

4 Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing (of reinigingsheffing) is een gemeentelijke bestemmingsheffing waarvan de opbrengst wordt gebruikt om de vuilnisinzameling en -verwerking te bekostigen. Huishoudens betalen in veel gevallen een vast bedrag per jaar. In steeds meer gemeenten betalen huishoudens echter een hoger bedrag naarmate ze meer afval produceren.

4.1 Ons beleid

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Zij hebben de plicht om het huishoudelijk restafval en het (gescheiden aangeboden) gft-afval (groente, fruit en tuinafval) bij elk perceel in te zamelen. Daarnaast zijn zij verplicht een aantal droge componenten zoals papier en karton, glas, textiel, klein chemisch afval, elektr(on)ische apparaten, asbesthoudend afval gescheiden in te zamelen. Dit kan zijn huis aan huis maar een brengsysteem is hierin ook voldoende. Voor grof huishoudelijk afval geldt een plicht tot inzameling bij elk perceel (zonder minimale frequentie) en de plicht om een brengvoorziening beschikbaar te stellen. Al deze verplichtingen zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer (Wm), de belangrijkste Nederlandse wetgeving op het gebied van afvalstoffen. Het tweede belangrijk nationaal beleidskader is het Landelijk AfvalbeheerPlan, kortweg LAP.

Er zijn veel verschillende tariefsystemen binnen de afvalstoffenheffing. In onze gemeente is het tarief op dit moment afhankelijk van de grootte van het huishouden. We hebben twee tarieven: een tarief voor een eenpersoons huishouden en een tarief voor een meerpersoonshuishouden.

De gemeenteraad heeft besloten om over te gaan op een gedifferentieerd tarief, ofwel diftar. Bij diftar betaalt men per kilo, per zak of per lediging vaak gecombineerd met een vastrecht.

Egalisatiereserve
Onze gemeente berekent afvalstoffenheffing aan onze inwoners. Deze heffing wordt 100% kostendekkend begroot. Onvoorziene mee- en tegenvallers in de realisatie zorgen ervoor dat er soms een overschot en soms een tekort ontstaat. We hebben een reserve die ervoor zorgt dat deze schommelingen kunnen worden opgevangen, zonder dat dit zorgt voor een jaarlijks wisselend tarief. Dit is een egalisatiereserve. Deze egalisatiereserve fungeert als een egalisatierekening voor de kosten en opbrengsten en dient tevens als reserve waarmee jaarlijkse schommelingen in de afvalstoffenheffing kunnen worden opgevangen.

Kostentoerekening
Wij rekenen kosten toe conform de richtlijnen van de BBV. De kosten die direct aan het product afval worden toegerekend, zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. Van de kosten voor straatreiniging wordt 40% toegerekend aan het product afval. Dit percentage is op basis van historische gegevens vastgesteld. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het product toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd, is een opslagpercentage op de directe salarislasten. Tot slot worden de opbrengsten uit het dividend van Omrin ook meegenomen in de kostentoerekening. Ons uitgangspunt is 100% kostendekkendheid.

4.2 Kerngegevens

Hieronder laten we een aantal kerngegevens zien met betrekking tot de afvalstoffenheffing.

Onze tarieven van de afgelopen vijf jaar zijn als volgt:

Tarief afvalstoffenheffing (in €)

	2019	2020	2021	2022	2023
Eenpersoonshuishouden	161	170	193	193	193
Meerpersoonshuishouden	249	260	290	290	290

Het landelijk gemiddelde tarief voor eenpersoonshuishoudens is in 2023 € 266. Het landelijk gemiddelde van meerpersoonshuishoudens ligt in 2023 op € 329. De kaartjes hierna geven het landelijke beeld weer.

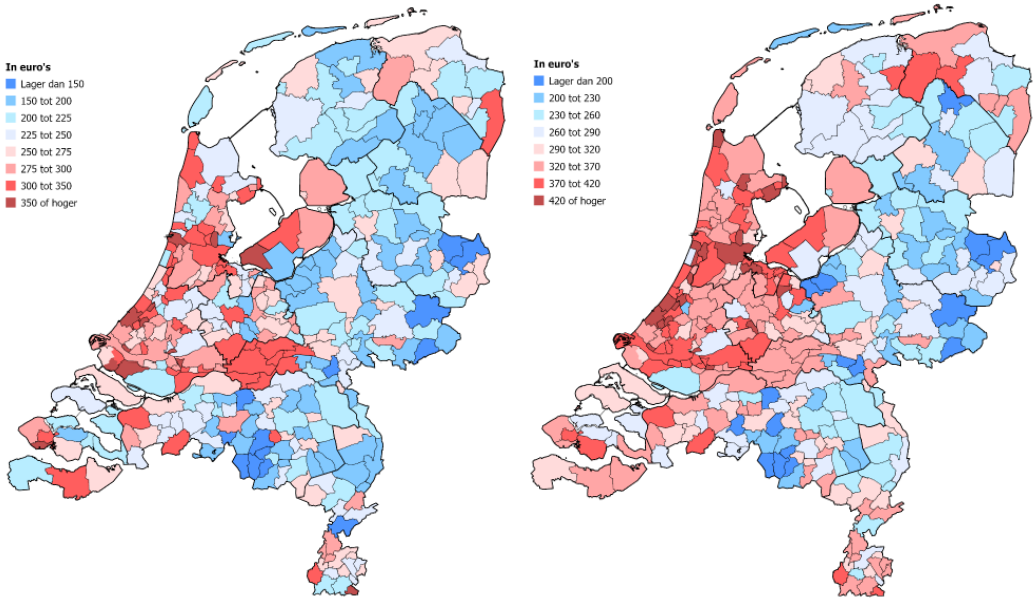

Tarief afvalstoffenheffing een- (links) en meerpersoonshuishoudens (rechts) (kaart 17 en 18 van Atlas lokale lasten 2023)

De opbrengst vanuit de afvalstoffenheffing heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling opbrengst afvalstoffenheffing (in € mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	2,50	2,65	2,99	3,00	3,05*

* Dit is de begrote opbrengst, aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

De kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing van de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

Ontwikkeling kostendekkendheid afvalstoffenheffing

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	90%	90%	102%	105%	100%*

* Dit is de begrote kostendekkendheid aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

De egalisatiereserve afvalstoffenverwijdering kent de volgende ontwikkeling:

Stand egalisatiereserve afvalstoffenverwijdering per 31-12 (x € 1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	526	221	311	456	501*

* Dit is de begrote stand aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

4.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien?

De mogelijkheid om een afvalstoffenheffing in te stellen is geregeld in de Wet milieubeheer. De wet schrijft daarbij voor dat de heffing moet worden opgelegd aan de gebruikers van een perceel waarvoor de gemeente een inzamelplicht heeft. Ook bepaalt de wet nader wie als gebruikers moeten worden aangemerkt. Andere criteria waaraan de afvalstoffenheffing moet voldoen, schrijft de wet niet voor.

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsbelasting. Een bestemmingsbelasting is een belasting waarvan de opbrengsten bestemd zijn voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voor bestemmingsbelastingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.

De gemeenteraad kan een eigen afweging maken over een aantal elementen:

- De mate van kostendekkendheid van de opbrengst. De kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing mag niet meer zijn dan 100%, maar wel minder. Dat betekent dat een deel van de kosten voor de afvalinzameling en –verwerking gedekt moet worden door de algemene middelen. Daarnaast kan er, binnen de richtlijnen, een afweging worden gemaakt welke kosten we toerekenen aan het product. Als voorbeeld noemen we hier bijvoorbeeld de dividendopbrengsten of de kosten (minder opbrengsten) van de kwijtschelding.

- De maatstaven die de heffing bepalen. Dit kan een vast bedrag zijn per huishouden of adres, of bijvoorbeeld het aantal containers, de omvang van de containers, het gewicht, het aantal ledigingen, enzovoort.

- De hoogte en differentiatie van de tarieven. Er kunnen verschillende tarieven worden gehanteerd.

- Eventuele vrijstelling van belastingplichtige. De gemeenteraad kan bepaalde belastingplichtige vrijstellen van de afvalstoffenheffing.

4.4 Ontwikkelingen

VANG

Met het vaststellen van de strategienota Grondstoffen in de gemeenteraad van 7 juni 2021 is een belangrijke stap richting een circulaire economie gezet. Hierin staan het nastreven van de VANG-doelstellingen. VANG staat voor Van Afval Naar Grondstoffen. Het doel is om geen afval meer te verbranden maar als grondstof opnieuw te gebruiken. Ons restafval bestaat nu nog voor een groot deel uit herbruikbare grondstoffen. Zoals etensresten, groente-, fruit- en tuinafval (GFT), papier en glas. Dit hoort daar niet thuis. Door deze grondstoffen beter te scheiden, vermindert de hoeveelheid restafval en daarom is besloten om diftar+ in te voeren.

Diftar+

Diftar+ helpt om de hoeveelheid restafval te verminderen. Dat is nodig omdat nog veel restafval wordt verbrand. Het verbranden van restafval is slecht voor het milieu. Daarnaast blijven de kosten voor het verbranden maar stijgen door de verbrandingsbelasting. Als de gemeente geen maatregelen tegen de hoeveelheid restafval neemt, wordt het verwerken van afval duurder voor iedereen. Onder invloed van onder andere de huidige marktontwikkelingen nemen de kosten voor afval hoe dan ook aanzienlijk toe. Met diftar+ heb je zélf invloed op hoeveel je betaalt voor je afval. Je betaalt niet langer één vast bedrag. Je betaalt met diftar+ namelijk een vast basisbedrag én een variabel tarief per kilo restafval die je aanbiedt. Hoe minder afval je hebt, hoe minder je dus betaalt. Dat is op individueel niveau goed voor inwoners en het verminderd de financiële kwetsbaarheid voor algehele lastenstijgingen voor de gemeente.

Toekomstbestendigheid afvalinzameling

De gemeente zamelt nu zelf het huishoudelijk (rest)afval in. Hiervoor wordt eigen personeel en materieel ingezet. Om invulling te geven aan het genomen besluit van diftar+ zijn grote investeringen noodzakelijk. Om de toekomstbestendigheid en het kritische proces van afvalinzameling te borgen en

de toenemende mate van kwetsbaarheid met de bijbehorende investeringslast te voorkomen, wordt de gemeenteraad in januari 2024 voorgesteld om de inzameling van het huishoudelijk afval onder te brengen bij Omrin. Gemeente Weststellingwerf kent Omrin goed, laat het ingezamelde afval daar al verwerken en is één van de aandeelhoudende gemeenten van de organisatie.

5 Rioolheffing

De rioolheffing is een gemeentelijke bestemmingsheffing waarvan de opbrengst wordt gebruikt om werkzaamheden in het gemeentelijke waterbeheer te bekostigen. De grootste watertaak voor gemeenten is het rioolbeheer.

5.1 Ons beleid

Een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) beschrijft het beleid voor de uitvoering van de drie watertaken die gemeenten volgens de wet hebben. Deze drie wettelijke watertaken zijn het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater, het verwerken van hemelwater (neerslagwater), en een zorgplicht voor de grondwaterstand in stedelijk gebied. Alleen de verplichting tot het hebben van een vastgesteld GRP, nu nog opgenomen in de wet Milieubeheer, verdwijnt met invoering van de Omgevingswet. Het ministerie heeft een nieuw model rioolverordening uitgegeven naar aanleiding van het Watertakenprogramma 2025 voor de gemeenten. Deze watertaken staan nu nog in verschillende wetten, maar zijn vrijwel ongewijzigd overgenomen in de Omgevingswet.

De tarieven zijn conform het GRP 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. In 2023 is het bestaande GRP geactualiseerd. In 2025 worden de voorbereidingen opgestart voor het nieuwe GRP. Het huidige GRP loopt tot en met 31-12-2025.

Wij hanteren bij de rioolheffing een tarief voor afvalwater en een tarief voor hemel- en grondwater. Beide zijn vaste bedragen per perceel. De belasting wordt geheven van de eigenaren van het perceel.

Egalisatiereserve

Onze gemeente berekent rioolheffing aan onze inwoners. Deze heffing wordt 100% kostendekkend begroot. Onvoorziene mee- en tegenvallers in de realisatie zorgen ervoor dat er soms een overschot en soms een tekort ontstaat. We hebben een reserve die ervoor zorgt dat deze schommelingen kunnen worden opgevangen, zonder dat dit zorgt voor een jaarlijks wisselend tarief. Dit is een egalisatiereserve. Deze egalisatiereserve fungeert als een egalisatierekening voor de kosten en opbrengsten en dient tevens als reserve waarmee jaarlijkse schommelingen in de rioolheffing kunnen worden opgevangen.

Kostentoerekening

Wij rekenen kosten toe conform de richtlijnen van de BBV. De kosten die direct aan het product riool worden toegerekend, zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. De kosten voor straatreiniging wordt voor 40% toegerekend aan het product riool, dit is in het nieuwe GRP opgenomen. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het product toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd, is een opslagpercentage op de directe salarislasten. Ons uitgangspunt is 100% kostendekkendheid.

5.2 Kerngegevens

Hieronder laten we een aantal kerngegevens zien met betrekking tot de afvalstoffenheffing.

Onze tarieven van de afgelopen vijf jaar zijn als volgt:

Tarief rioolheffing (in €)

	2019	2020	2021	2022	2023
Eenpersoonshuishouden	164	167	174	182	191
Meerpersoonshuishouden	164	167	174	182	191

Wij maken alleen onderscheid in een tarief voor afvalwater en een tarief voor hemel- en grondwater. Om die reden is het tarief voor een eenpersoonshuishouden gelijk aan het tarief voor een meerpersoonshuishouden. De belasting wordt geheven van de eigenaren van een perceel.

Het landelijk gemiddelde tarief van rioolheffing voor eenpersoonshuishoudens is in 2023 € 199. Het landelijk gemiddelde van de rioolheffing voor meerpersoonshuishoudens ligt in 2023 op € 213. De kaartjes hierna geven het landelijke beeld weer.

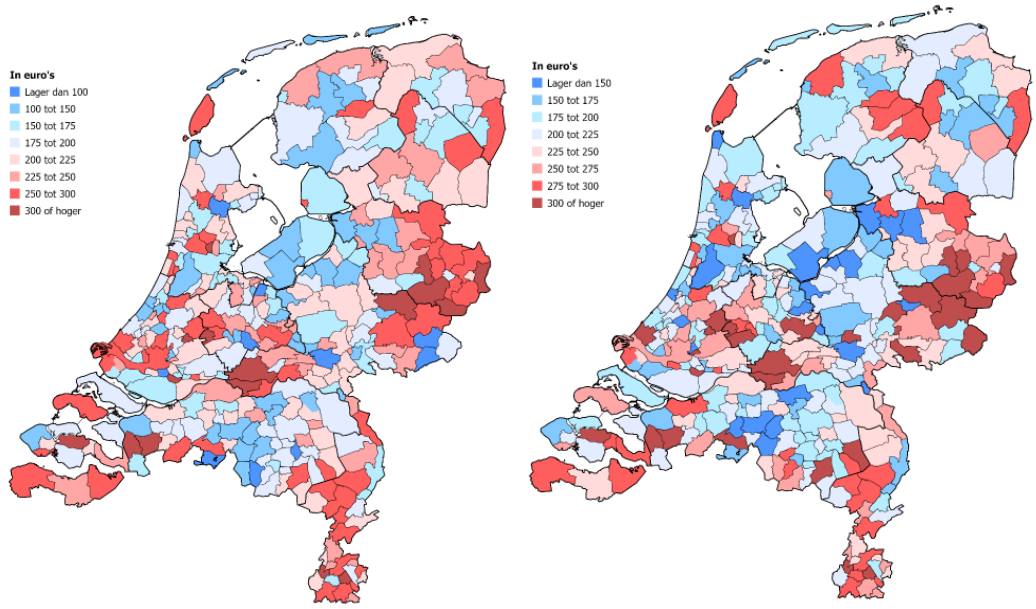

Tarief rioolheffing een- (links) en meerpersoonshuishoudens (rechts) (kaart 22 en 23 van Atlas lokale lasten 2023)

De opbrengst vanuit de rioolheffing heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling opbrengst rioolheffing (in € mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	1,91	1,96	2,07	2,19	2,28*

* Dit is de begrote opbrengst, aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

De kostendekkendheid van de rioolheffing van de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

Ontwikkeling kostendekkendheid rioolheffing

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	100%	98%	103%	106%	99%*

* Dit is de begrote kostendekkendheid aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

De egalisatiereserve vervanging/onderhoud riolering kent de volgende ontwikkeling:

Stand egalisatiereserve vervanging/onderhoud riolering per 31-12 (x € 1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Weststellingwerf	1.554	1.509	1.572	1.696	1.365*

* Dit is de begrote stand aangezien de jaarrekening 2023 nog niet is opgesteld.

5.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien?

De gemeentelijke watertaken omvatten veel meer dan alleen de afvoer van afvalwater. De naam ‘rioolheffing’ roept echter het beeld op van een ondergronds buizenstelsel waar de afvoer van het

toilet op uitkomt. Daardoor voelt het tegenstrijdig om percelen die geen aansluiting hebben op het buizenstelsel in de heffing te betrekken terwijl zij net zo goed profijt van de gemeentelijke maatregelen hebben. Vaak beseft men niet dat de gemeente ook verantwoordelijk is voor de verwerking en regulering van hemel- en grondwater, maar ook voor maatregelen tegen droogte. De kosten die deze taken met zich meebrengen, zijn de laatste jaren enorm gestegen.

De rioolheffing is net als de afvalstoffenheffing een bestemmingsbelasting. Een bestemmingsbelasting is een belasting waarvan de opbrengsten bestemd zijn voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voor bestemmingsbelastingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.

De gemeenteraad kan een eigen afweging maken over een aantal elementen:

- De mate van kostendekkendheid van de opbrengst. De kostendekkendheid van de rioolheffing mag niet meer zijn dan 100%, maar wel minder. Dat betekent dat een deel van de kosten voor de gemeentelijke watertaken gedekt moet worden door de algemene middelen. Daarnaast kan er, binnen de richtlijnen, een afweging worden gemaakt welke kosten we toerekenen aan het product.

- De maatstaven die de heffing bepalen. De rioolheffing kan van de eigenaar (aansluitrecht), van de gebruiker (afvoerrecht) of van allebei worden geheven. Het tarief kan een vast bedrag zijn, maar het tarief kan ook gekoppeld zijn aan het waterverbruik, de huishoudensomvang of de WOZ-waarde van een woning.

- De hoogte en differentiatie van de tarieven. Er kunnen verschillende tarieven worden gehanteerd.

- Eventuele vrijstelling van belastingplichtige. De gemeenteraad kan bepaalde belastingplichtige vrijstellen van de afvalstoffenheffing.

- De wetgeving deelt aan de gemeente een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en voor hemelwater en grondwater toe. Hoe de gemeente hier invulling aangeeft en wat de ambitieniveau is, geeft de gemeente aan in haar Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De keuze van het ambitieniveau heeft invloed op de hoogte van de heffing.

5.4 Ontwikkelingen

Elk jaar presenteert het KNMI klimaatscenario’s. Deze geven aan welke klimaatveranderingen in Nederland in de toekomst plausibel zijn. Deze volgen wij en indien nodig stellen wij voor om ons beleid daar op aan te passen.

6 Kwijtschelding

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige de ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Dat kan bovendien alleen als de gemeenteraad die mogelijkheid heeft vastgesteld.

De gemeenteraad moet het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid vaststellen. Dit beleid bepaalt de belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder kwijtschelding plaatsvindt. De gemeenteraad is hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Bevoegdheid om kwijtschelding te verlenen
Het verlenen van kwijtschelding is geen verplichting maar een bevoegdheid. De Invorderingswet zegt namelijk dat gehele of gedeeltelijke kwijtschelding kan worden verleend aan een belastingplichtige die zijn belastingaanslag of een deel daarvan niet anders dan met buitengewoon bezwaar kan betalen. De raad bepaalt of, en zo ja van welke belasting kwijtschelding wordt verleend. Het is vervolgens de invorderingsambtenaar van de gemeente die de kwijtschelding verleent.

6.1 Ons beleid

In onze gemeente kan op de onroerende zaakbelasting en de afvalstoffenheffing kwijtschelding worden verleend. Op de rioolheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Voor kwijtschelding komt iemand met een inkomen op bijstandsniveau bijna altijd in aanmerking, tenzij er sprake is van vermogen (spaargeld of eigen woning). We hanteren bij kwijtschelding 100% van de bijstandsnorm. Daarmee hanteren we de maximaal door het rijk toegestane normen.

6.2 Kerngegevens

In onderstaande tabel worden een aantal kerngegeven over de kwijtschelding binnen gemeente Weststellingwerf weergegeven.

Kwijtschelding

	2019	2020	2021	2022
Aantal aanvragen	561	600	563	605
Toegewezen	494	489	469	468
Toegewezen t.o.v. totaal (in%)	88%	82%	83%	77%
Kosten (in €)	103.000	103.000	110.000	102.000

Het overgrote deel (99%) van de kwijtscheldingen betreft de afvalstoffenheffing. De kwijtschelding wordt verantwoord onder taakveld 6.3 Inkomensregelingen in onze jaarrekening.

6.3 Aan welke knoppen kunnen we draaien?

De raad kan een ruimer kwijtscheldingsbeleid voeren. De Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 stelt de kosten van bestaan op 90% van de bijstandsnorm. De gemeenteraad kan in afwijking hiervan besluiten de kosten van bestaan te stellen op maximaal 100% van de bijstandsnorm. Dat is in onze gemeente het geval. Het hanteren van de 100%-norm leidt er in de praktijk veelal toe dat een belastingschuldige met een bijstandsuitkering voor kwijtschelding in aanmerking komt. Belastingschuldigen met enkel een AOW-uitkering komen in beginsel niet voor kwijtschelding in aanmerking. Om ervoor te zorgen dat AOW'ers wel voor kwijtschelding in aanmerking komen, kan de raad besluiten de kosten van bestaan te stellen op 100% van de toepasselijke netto AOW-bedragen in plaats van op de bijstandsnorm.

Daarnaast mag de gemeente op de reguliere vermogensnorm een verhoging toepassen van maximaal € 2.000 (voor echtgenoten en geregistreerde partners). Voor een alleenstaande bedraagt de verhoging 75% van de verhoging voor echtgenoten en geregistreerde partners en voor een alleenstaande ouder bedraagt de verhoging 90% van de verhoging voor echtgenoten en geregistreerde partners. Tot slot kan de gemeenteraad besluiten om bij het verlenen van kwijtschelding rekening te houden met de netto-kosten die huishoudens voor kinderopvang moeten maken.

Gemeenten kunnen zelf bepalen welke gemeentelijke belastingen onder het kwijtscheldingsbeleid vallen. Daarnaast heeft de gemeenteraad ook de vrijheid te besluiten minder kwijt te schelden dan de rijksregels toestaan, of zelfs in het geheel geen kwijtschelding te verlenen. Zo komt het bijvoorbeeld voor dat er een plafond wordt gesteld aan het kwijt te schelden bedrag. Dit komt vooral voor bij de afvalstoffenheffing en de gemeenten die het tarief hebben gekoppeld aan de hoeveelheid aangeboden afval (diftar). Door bijvoorbeeld alleen kwijtschelding te verlenen van het vastrechtgedeelte blijft de prikkel behouden om de afvalstroom te beperken. Ook wordt zo voorkomen dat buren hun afval gratis in de container kunnen gooien van iemand waarvan de aanslag toch wordt kwijtgescholden.

Bronvermelding

- Atlas van de lokale lasten 2023, COELO, Groningen
- Rekenbestand Gemeentelijke belastingen 2019, versie 4 dd. 23-11-2020, COELO, Groningen
- Rekenbestand Gemeentelijke belastingen 2020, versie 7 dd. 04-02-2021, COELO, Groningen
- Rekenbestand Gemeentelijke belastingen 2021, versie 4 dd. 23-05-2023, COELO, Groningen
- Rekenbestand Gemeentelijke belastingen 2022, versie 3 dd. 23-05-2023, COELO, Groningen
- Rekenbestand Gemeentelijke belastingen 2023, versie 2 dd. 31-5-2023, COELO, Groningen
- Verordening op de heffing en invordering van onroerende-zaakbelastingen 2023, vastgesteld op 12 december 2022, Gemeente Weststellingwerf
- Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing 2021, vastgesteld op 7 december 2020, Gemeente Weststellingwerf
- Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2023, vastgesteld op 12 december 2022, Gemeente Weststellingwerf
- Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Weststellingwerf 2023, vastgesteld op 12 december 2022, Gemeente Weststellingwerf

Bijlage

Gegevens waterschappen 2023												
Tarieven en bedragen												
© COELO, Groningen		**Zuiveringsheffing**		**Watersysteemheffing**				**Wegenheffing**				
Code	Waterschap	Eénpersoonshuishouden	Meerpersoonshuishouden	Ingezetenen	Gebouwd	Ongebouwd	Natuur	Ingezetenen	Gebouwd	Ongebouwd	Natuur	
		euro	euro	euro	%*	euro	euro	euro	%	euro	euro	
0654	Aa en Maas	52	156	68	0,0316	97	6,06	0	0,0000	0	0,00	
0155	Amstel, Gooi en Vecht	62	187	136	0,0125	106	3,55	0	0,0000	0	0,00	
0652	Brabantse Delta	69	206	70	0,0295	91	5,23	0	0,0000	0	0,00	
0539	De Dommel	56	169	50	0,0188	69	3,43	0	0,0000	0	0,00	
0636	De Stichtse Rijnlanden	64	192	99	0,0209	118	6,29	0	0,0000	0	0,00	
0372	Delfland	99	297	121	0,0245	183	4,40	0	0,0000	0	0,00	
0664	Drents Overijsselse Delta	67	201	115	0,0390	90	5,59	0	0,0000	0	0,00	
0653	Fryslan	61	182	107	0,0563	110	8,67	0	0,0000	0	0,00	
0651	Hollands Noorderkwartier	62	186	113	0,0342	138	5,62	37	0,0079	40	1,75	
0655	Hollandse Delta	76	228	114	0,0248	115	6,11	17	0,0062	0	0,00	
0646	HunzeenAas	75	226	78	0,0387	74	6,48	0	0,0000	0	0,00	
0665	Limburg	68	204	72	0,0228	76	4,09	0	0,0000	0	0,00	
0647	Noorderzijlvest	77	232	105	0,0484	96	7,63	0	0,0000	0	0,00	
0152	Rijn en IJssel	63	188	80	0,0336	59	5,36	0	0,0000	0	0,00	
0616	Rijnland	69	207	114	0,0194	134	4,00	0	0,0000	0	0,00	
0621	Rivierenland	66	197	123	0,0368	120	6,27	49	0,0105	15	1,81	
0661	Scheldestromen	72	216	135	0,0542	92	10,87	0	0,0000	0	0,00	
0656	Schieland en de Krimpenerwa	67	200	122	0,0191	123	3,94	51	0,0207	41	40,53	
0662	Vallei en Veluwe	65	196	59	0,0173	59	3,27	0	0,0000	0	0,00	
0663	Vechtstromen	64	191	86	0,0308	65	4,73	0	0,0000	0	0,00	
0650	Zuiderzeeland	66	198	94	0,0352	118	11,34	0	0,0000	0	0,00	
					* % van de WOZ							